

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
И ЛЪЖА И ИСТИНА
ИРЛАНДСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Срещнали се двама лъжци. Почнали да се надлъгват. Тоя каже една лъжа, оня — десет. Единият каже брадата лъжа, другият — опашата. Разбрало се, че и двамата са изкусни: единият не ще може да надлъже другия. Тръгнали да дирят трети лъжец, за да се надлъгват с него. Но макар че доста хора лъжат — майсторите лъжци са голяма рядкост. Те се срещат рядко дори и между ловците.

Цели три години ходили тия двама лъжци да си търсят трети другар, еднакво опитен, ако не и по-опитен от тях. Чули най-сетне за някого си, който се казвал Даниел и живеел в една пуста воденица. Всички казвали за Даниел, че е голям лъжец, цар на лъжците по света. Отишли при него. Обяснили му защо са дошли.

— Сбъркали сте — рекъл им Даниел равнодушно. — Име ми е излязло. Аз не лъжа никога.

— Тъй ли? — викнали разочаровано двамата лъжци. — Че защо тогава всички те смятат за страшен лъжец? „С Даниел не можете се надлъгва — казваха ни мнозина. — Него и самият дявол не може да надлъже; три пъти се е надлъгвал Даниел от пустата воденица с дявола, четири пъти — със синовете му, и седем пъти — с внуците му: и все той е печелел облога.“ Защо говорят тъй?

— Ще ви кажа защо. Защото аз лъжа хората, че лъжа. А всъщност никога не лъжа.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че говоря истината, а хората я смятат за лъжа.

— Че как може тъй!

— Ей тъй, може! За мене истина, за тях лъжа. За мене лъжа, за тях истина. Понякога истината е по-невероятна и от най-голямата лъжа. Ако искате, да ви разкажа една такава истинска случка.

— Разкажи, разкажи!

Даниел бил стар човек, с червен нос. Той пушел лула и броел броеници. Поразровил огъня в огнището, сложил в пепелта десетина картофа, заровил ги, па почнал да разказва случката:

— Това стана през една лятна нощ. Оттогава минаха много години. Може да сте чували, че на младини обичах да си попийвам. Бяхме се събрали другари. Сръбнахме си доста, повеселихме се, потанцувахме, попяхме и накрай се разделихме. Тръгнах си за дома. Трябваше да мина по брега. Това беше за мене малко опасно, защото — да си призная — клатушках се.

Вървях аз и си казвах:

— Дръж се, Даниеле! Дръж се на краката си, братко, че ако паднеш — жена ти ще получи твоя труп от рибарите в торба.

Тогава — може да не знаете това — аз бях вече женен и живеех със съпругата си много добре, ако се не вземе предвид това, че се побивахме от време на време. Но туй се случва във всяка почтена къща.

Беше много хубава лятна нощ. Като изгрели ония ми ти звезди — да гледаш, да се ненагледаш. Вървя си аз и гледам звездите. По едно време кракът ми се подхлъзва някак и — буууух! — право във водата. „Дявол да го вземе! — рекох. — Виж, каква излезе тя! Пиши ме удавен!“

Но, разбира се, бай ви Даниел не се оставя току-тъй да глътне вода. Почнах да плувам. Плувах, плувах, плувах, дълго плувах. И колкото повече плувам, по-големи сили усещам.

— Чудна работа! — казвам си. — Уж човек се уморява от много движение, а с мене става тъкмо обратното. Нищо! Толкова по-добре. Дано успея да се спася някак си.

И знаете ли, че успях? Добрах се до един остров и излязох на суша. Слава Богу! Олекна ми. Ала накъде да вървя сега? Скитах се нагоре-надолу, дано намеря някакво средство да се завърна вкъщи. Но — нали беше тъмно — попаднал съм на тресавище. Почнах да потъвам, като в катран. А месечината свети на небето и не дава пет пари за това, че бай ви Даниел потъва. Озърнах се на север и на юг, после — на изток и на запад, след това — на всички страни, но не видях средство за спасение. Около мене навсякъде блато.

Почнах да надавам викове. Кой ще те чуе? Почнах да се въртя, дано се измъкна. Колкото повече се движа, толкова по-надълбоко затъвам. Страшно нещо, ви казвам! Да ви не дава Господ! Сърцето ми замря в гърдите от страх. Кръвта ми се съсипи в жилите. Значи тук ще се мре. И то от такава проклета смърт! Да се бях удавил поне в морето!

По едно време напипах един голям камък и седнах на него. Заскубах си косите от отчаяние. Запроклинах съдбата си. В това време изведнъж притъмня. Месечината се скри. Погледнах нагоре: между мене и месечината се движеше нещо черно и голямо, но не можах да разбера какво е. И ето че това огромно нещо се спусна надолу. То

стигна до мене и ме погледна право в очите. Чак тогава познах, че е исполински орел.

— Как си, Даниеле? — запита ме орелът.

Аз се зачудих, че орел — колкото и да е голям — може да говори с човешки глас.

— Благодаря, орльо — рекох. — Както ме виждаш, попаднал съм всред тресавище и се чудя как да се измъкна. Не можеш ли ми помогна?

Орелът не побърза да отговори. Той помълча малко, па ме запита:

— Ами как се озова тук?

— По погрешка — отвърнах. — Бях с приятели. Пийнахме малко повечко, паднах във водата, доплувах до острова и по едно време — кой знае как — се намерих в това тресавище. Чудя се сега как да изляза.

— Значи ти искаш да напуснеш нашия остров?

— О, приятелю, на драго сърце бих го напуснал, стига да можех. Много ми се иска да си бъда вкъщи, на леглото.

Орелът се засмя, както се смее човек. Той помълча още малко, па каза:

— Даниеле, не си направил добре, като си се напил. Нали виждаш сега докъде довежда пустото пиянство? Но аз те знам, че си иначе честен мъж. Ти не замерваш с камъни нито мене, нито другите орли. Вярно е и това, че не си се опитвал да ни разваляш гнездата и да ни ловиш малките. Готов съм да те вдигна и изнеса от блатото. Качи се на гърба ми и се хвани яко за шията ми, па се не бой!

Аз не можех да повярвам, че орелът ще ме изнесе, колкото и да изглежда силен. Но какво да правя? Под тежината на тялото ми камъкът потъваше все повече и повече. Ако почакам още малко, ще затъна съвсем. Яхнах орела и се стиснах за шията му. Той се издигна отведнъж много нависоко и полетя нагоре, както летят чучулигите. За малко щях да падна. А орелът летеше все нагоре и нагоре.

По едно време видях, че се носим над сушата. Като си предположих, че орелът не знае най-късия път до дома, казах:

— Не би ли желал, приятелю, да летиш по-близо до земята? Тогава аз ще ти покажа къде е моята къщица и ти ще ме свалиш пред нея. Много ще ти бъда благодарен за услугата.

— Ти не знаеш какво приказваш — рече птицата. — Мигар съм луд — да летя ниско? Не виждаш ли ония двама ловци — там долу, които само това и чакат — да им падна в ръцете? Мълчи! Аз си знам работата.

Погледнах надолу, но не видях никакви хора. Почнах да подозирам, че орелът ме мами. Навярно той има някакви лоши намерения. Ала какво да направя, приятели? Аз бях в негова власт. Той можеше да ме мъкне, дето си иска.

— Но кажи ми, накъде ме носиш? — викнах най-сетне ядосано.

— Това не е твоя работа! Затваряй си устата, че ей сега ще те изтърся.

Очевидно орелът беше много разгневен от моите думи. Още дълго летя той, докле най-после ме свали. Обаче къде? Насред месечината.

— Слизай! — рече. — Много се уморих. Ти не си лек човек, а и пътят беше много дълъг.

— Че кой те караше да летиш чак до месечината? Можеше да ме свалиш някъде на земята. Какво ще правя сега?

— Какво ще правиш ли? Прави каквото искаш. Най-доброто, което можеш да направиш, е да поседиш на месечината, докле си отпочина, а после ще си поприказваме за това, за онова.

— Кааак? — викнах аз изплашено. — Да седя на месечината ли? Че защо беше потребно да ме качваш на месечината? Ти си измамник, вероломец, злодеец!

— Стига си дрънкал! — викна орелът. — Най-добре ще направиш, ако седнеш ей там, на сърпа, на долния край на месечината и се хванеш здраво, за да не паднеш. Ако те чуя, че ме кориш, ще те ритна, та ще паднеш долу и ще се разбиеш на хиляди късове! Разбра ли?

То се знае, че бях разбрал какво ме чака. Проклетият орел никак не се шегуваше. Трябваше да изпълня волята му. Смъкнах се до сърпа, седнах и се улових за него. Мога да ви кажа, че там беше страшно студено. От време на време месечината се разклащаше съвсем неочаквано, както се раздрусва кола по неравен път. Ако не се държех за сърпа, щях да падна.

Като си отпочина, орелът се обърна към мене и ми рече:

— Сбогом, Даниел е! Ти миналата година развали моето гнездо и ми взе орлетата. За отплата на това аз те донесох на месечината. Разхождай се тук, приятелю, докле ти се скъсат подметките. Ако намериш нещо за ядене — яж, но не ми се вярва, защото никой не е посял нищо на месечината, та и нищо не расте. Тук ще се отучиш не само да пиеш, но и да ядеш.

Страшен гняв ме обхвана. Вярно е, че аз бях ограбил гнездото на един орел, но отде да знам, че е бил съшият? Викнах подире му:

— Да бъде проклето цялото ти потомство, черно плашило! Вампир! Таласъм! Страшилище! Чудовище!

Додето изричах най-оскърбителните думи, орелът ме гледаше спокойно и се смееше. Когато свърших, той си разпери крилата и полетя бързо — като светкавица.

„Даниеле, Даниеле — рекох на себе си. — И вечно да крещиш, пак никой няма да те чуе. Господ да ти е на помощ: твоето положение е отчаяно. По-добре щеше да е, ако си останеше в блатото: поне на земята щеше да умреш, а не на тая пуста месечина.“

Както си бърбях и окайвах положението си, напред месечината се отвори врата. Да, да, уверявам ви: врата се отвори. Тя изскърца толкова силно, че аз си помислих:

„Ръждясала ще да е. Личи си, че от години не е отваряна. Къде ли води тая врата?“

И тъкмо се готвех да стана, за да видя — отвътре се показа един лунен човек. Той беше гърбав, със синя кожа, с дълги уста чак до ушите, с гол череп: ни един косъм нямаше на главата му, тя беше гладка и лъскава, като ледена топка.

— Добро утро, Даниеле! — ми каза той. — Как си попаднал тук?

— Дал Бог добро! — отвърнах. — Бяхме с приятели на веселба. Посръбнахме си и попрекалихме в пиенето. На път към къщи се хлъзнах и паднах във водата. Доплувах до някакъв проклет остров, дето затънах в едно тресавище. Дойде един орел и ми обеща, че ще ме отнесе у дома, а пък ме донесе тук, на месечината. Тъй е работата. Седя, както ме виждаш, и се чудя що да правя.

— Даниеле — рече строго лунният човек, като се навъси. — Не бива да седиш тук. На месечината няма място за пияни хора.

— Но аз не съм пиян, господине. И — после — кажи ми, как да си отида на земята от тая проклетата месечина?

— Ти нямаш право да хулиш моята месечина! — викна лунният мъж. — А как ще си отидеш оттук — това си е твоя работа. Не искам да зная. Махвай се по-скоро!

— Но аз не преча никому тук, уважаеми господине. Както виждаш, седя си и се държа за сърпа.

— Забранено е който и да било да се държи за сърпа на моята месечина. Чу ли? Хайде, омитай се, докле е време!

— Добре, милинки господине, ще пусна сърпа. Но, моля ти се, прибери ме тогава поне в своята дупка ей там, зад оная врата, която скърца като някой дявол. Все има в нея място, колкото за мене. При това, струва ми се, че тук рядко идват гости.

Но лунният мъж се разсърди още повече. Той не искаше и да чуе думите ми, а само повтаряше:

— Казвам ти, че не бива да се държиш за лунния сърп. Разбра ли? Пускай се веднага! Още сега се пусни!

Аз се пуснах, но веднага след това се хванах пак, защото се уплаших, че ще падна. Тогава мъжът се затича към вратата, влезе и я блъсна след себе си толкова силно, че месечината се разтърси цяла и издрънча, както издрънчава крина с орехи. Аз се разтреперах: помислих си, че сърпът ще се отчупи и ще полетя с него надолу.

Малко след това лунният човек излезе пак. Той държеше голям готварски нож. Без да каже дума, той дойде при мене, замахна с ножа и отсече сърпа, на който седях, както се отсича резен любеница.

Като ме видя, че хвърча надолу заедно със сърпа, тоя проклетник ми викна със зловна радост:

— Сбогом, приятелю. Добър ти път! Благодаря за посещението.

Страшен дявол излезе тоя лунен човек! Но аз няхах време да се разправам повече с него, защото се обръщах ту с главата, ту с краката надолу и летях стремглаво със сърпа в ръка.

— Господ да ми е на помощ — си казах. — Колко ли е смешно да гледаш как хвърчи надолу по небето такъв добър човек, какъвто съм аз, и то посред нощ?

Едва изрекох тия думи, и зачух под себе си плясък във въздуха. Цяло ято патици летяха под мене. Най-старият паток, който водеше другите, ми викна:

— Ти ли си, Даниеле?

— Аз съм, приятелю.

Тоя път не се учудих, като чух, че патокът говори с човешки глас, защото бях вече свикнал — нали и орелът говореше тъй?

— Как си със здравето? — запита ме той.

— Слава Богу, отлично — отвърнах му аз, като се мъчех да си поема дъха: толкова бързо падах, че щях да се задуша.

— Струва ми се, че ти се грижиш само за едно: колкото се може по-стремително да паднеш на земята и да се пребиеш. Накъде си се забързал? Откъде идеш?

Доколкото ми позволяваше времето и моето особено положение, аз разказах на патока що се е случило с мене: как съм препил няколко капки повечко, как съм паднал, как съм се озовал на острова, а после — сред блатото, как проклетият орел ме е занесъл на месечината и как — най-сетне — лунният дявол е отсякъл сърпа, за да падна.

— Хвани се за крака ми — рече патокът, да те отнеса у вас!

Предложението беше добро. Но аз — както разбирате — не можех вече да се доверявам никому, а най-малко пък на разни непознати птици. Ала що да сторя? И без това щях да стана на късове. Хванах се за крака на патока и той ме понесе. Ние се движехме много бързо, на подскакулки, като че ли танцувахме по въздуха. Летяхме, летяхме, стигнахме до морето.

— Моля ти се, господине — рекох на патока, — по-добре ще бъде, струва ми се, ако ти и приятелите ти летите над сушата. Над морето е опасно. Па и мене се струва, че тъй ще се отдалечим от мястото, дето е моята къща.

— Как ще летим над сушата? — каза патокът. — Това е невъзможно. Ние отиваме в Арабия.

— В Арабия ли? Отде-накъде? Че нали обеща да ме отнесеш вкъщи?

— Стига си приказвал! В Арабия е много хубаво. Ти не знаеш. Като стигнем там, ще ми бъдеш благодарен.

Додето се разговаряхме тъй, видях кораб, който плуваше спокойно по морето.

— Ще се спусна в тоя кораб — рекох на патока. — Ние сме тъкмо над него.

— Недей прави тая глупост! Корабът се движи. Ако се спуснеш, ще паднеш право във водата.

— Не, не! Сигурен съм, че ще падна точно в кораба. Ще се пусна. Да се пусна ли?

— Щом толкова искаш да се удавиш, пусни се!

Патокът имаше право. Аз се пуснах и паднах всред морето. Водната бездна се разтвори и ме погълна.

„Сега вече съм изгубен — си казах. — Ще се удавя.“

Но ето че към мене се доближи една едра риба, която си миеше очите, току-що станала от сън. Тя ме погледна втренчено, без да каже дума.

— Госпожо — рекох, — можеш ли ми каза как да изляза на сушата?

Вместо да ми отговори, рибата плесна толкова силно с опашката си, че ме измокри до костите. Стана ми много студено. А тя отвори уста и ми викна:

— Ставай, ленивецо! Тук ли намери да легнеш? Прибери се вкъщи, че ще минат хората, ще те видят и ще ти се смеят!

Събудих се и видях лицето на жена си. Тя била изляла през прозореца цяла кофа с вода върху мене.

— Не можа ли да влезеш поне в двора, ами си се проснал и си заспал тъкмо под прозореца? — продължаваше да вика тя. — Цяла нощ съм те чакала и съм се чудила къде се губиш. Бива ли тъй?

Чак тогава дойдох на себе си, приятели. Спомних си ясно проклетите сънища за орела, за лунния човек, за патока, за рибата и за лутаниците от блатото до месечината и от месечината до морското дъно. Кълна ви се, че от тоя ден насам не съм пийнал и капка вино. За вас лъжа, за мене истина. Ако щете, вярвайте! Ако не щете, недейте!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.